

Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων

**Οι υγροτόποι της Λήμνου δεν αποτελούν αυτόνομο αγαθό.
Χρειάζονται την καθημερινή φροντίδα της κοινωνίας των πολιτών.**

*Του Στέφανου Δόδουρα, PhD
Οικονομολόγου, Συνεργάτη Med-INA και μέλος Ανεμόεσσας*

Παρόλο που η σύγχρονη κοινωνία είναι στα πρόθυρα μιας κοινωνικής και οικονομικής εξαθλίωσης, όλο και περισσότεροι άνθρωποι αρχίζουν να εκφράζουν ζωηρό ενδιαφέρον για το περιβάλλον του πλανήτη. Όσον αφορά τους υγροτόπους, έχει γίνει πλέον συνείδηση ότι τα φυσικά αυτά οικοσυστήματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου και είναι ο καθρέφτης της υγείας του περιβάλλοντος μας. Συνεπώς, η διατήρηση και διαφύλαξη τους συνδέεται άμεσα με την ικανότητα της σύγχρονης κοινωνίας για επιβίωση και ευημερία.

Εικόνα 1: Χορταρόλιμνη, Νοέμβριος 2009. Η εξαιρετική κόκκινη χλωρίδα του υγροτόπου.

Οι σπάνιοι υγροτόποι της Λήμνου συνθέτουν τοπία μεγάλης οικολογικής και αισθητικής σημασίας. Με τα τόσα χιλιόμετρα ακτογραμμής, ίσως θεωρείται παράξενο να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στους υγροτόπους του νησιού. Όμως, στη Λήμνο έχουν αναγνωριστεί μερικοί από τους σημαντικότερους και μεγαλύτερους –σε μεσογειακό επίπεδο– υγροβιότοπους με πλούσια орnιθοπανίδα σε λίμνες, παράκτιες βαλτώδεις περιοχές και αβαθή νερά κόλπων. Ίσως, αυτό το κομμάτι της Λήμνου και της Ελλάδας γενικότερα να είναι και το πιο παραμελημένο, αφού πολλά θυσιάζονται στο βωμό του εποχιακού τρίπτυχου ήλιος-παραλία-καλοκαίρι.

Σε γενικές γραμμές, οι υγροτόποι ασκούσαν πάντα κάποια ιδιαίτερη έλξη στους ανθρώπους. Είναι δυναμικά στοιχεία που διαμορφώνουν τοπία, διαδραματίζουν σημαντικό υδρολογικό ρόλο, επηρεάζουν το μικροκλίμα, καθορίζουν και συντηρούν τη σύνθεση της χλωρίδας και της πανίδας, δίνουν ζωή σε παραλίμνιους οικισμούς και υποστηρίζουν πολιτισμούς. Η ποικιλομορφία σε αυτές τις περιοχές είναι τεράστια αφού παρεμβάλλεται μια πληθώρα βιοτόπων, καλαμιώνες, υγρολίβαδα, δασικές διαπλάσεις, αγροτική γη και διάφοροι άλλοι παραγωγικοί πυρήνες. Η συνύπαρξη του ανθρώπου και των οικοσυστημάτων αυτών είναι αναγκαία με σημαντικά οφέλη και για τους δυο. Όμως, οι υγροτόποι της Λήμνου και του

Αιγαίου γενικότερα είναι σήμερα τα περισσότερο απειλούμενα συστήματα γιατί η σχέση ανθρώπου-υγροτόπων δεν βασίζεται πλέον στον αμοιβαίο σεβασμό.

Εικόνα 2: Χορταρόλιμνη, Νοέμβριος 2009. Τα σκουπίδια του υγροτόπου, οπτική και περιβαλλοντική ρύπανση.

Φέτος σύμφωνα με τη Σύμβαση Ραμσάρ, η Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων είχε θέμα την φροντίδα των υγροτόπων σαν μια απάντηση στην αυξανόμενη κλιματική αλλαγή. Η Σύμβαση αυτή υπογράφηκε στις 2 Φεβρουαρίου 1971 και ασχολείται αποκλειστικά με την προστασία των υγροτόπων του πλανήτη. Κάθε χρόνο, λοιπόν, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων υπενθυμίζουμε στους εαυτούς μας πόσο σημαντικοί είναι για τον άνθρωπο. Ωστόσο, τις υπόλοιπες μέρες του χρόνου συμβάλλουμε στην υποβάθμιση τους.

Εικόνα 3: Κάκαβος, Οκτώβριος 2009. Ο μοναδικός φυσικός και πολιτιστικός πλούτος της Λήμνου αντιμέτωπος με τη σύγχρονη αδιαφορία.

Οι υγρότοποι αντιμετωπίζουν τις σύγχρονες και αυξανόμενες οικονομικές πιέσεις για εκμετάλλευση μέσα από αλόγιστες και ανεξέλεγκτες αναπτυξιακές δραστηριότητες. Οι κύριες πιέσεις έχουν να κάνουν με τα μπαζώματα, τις εκχερσώσεις, τη διαμόρφωση των παραλιών, τη δημιουργία οικοπέδων, την εκμετάλλευση του δημόσιου χώρου από ιδιώτες, την κυκλοφορία τροχοφόρων κ.α. Πόσες ακόμα εκκλήσεις θα πρέπει άραγε να γίνουν για να αναλάβει ο καθένας από εμάς τις ευθύνες του και να εφαρμόσει την υπάρχουσα νομοθεσία, να συμβάλλει στην αειφορική διαχείριση των υγροτόπων και να αλλάξει συμπεριφορά ώστε φύση και άνθρωπος να συνυπάρξουν –ως οφείλουν– αρμονικά; Ένα κρίσιμο θέμα, συνεπώς, είναι το κατά πόσο τα οικοσυστήματα αυτά αντιμετωπίζονται ως μέρος –και μάλιστα ευπαθές– του φυσικού περιβάλλοντος. Το σύνθημα «think global, act local (σκεφτείτε σφαιρικά, δράστε τοπικά)» περικλείει το νόημα της στρατηγικής προσέγγισης που απαιτείται για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων.

Εικόνα 4: Κότσινας, Νοέμβριος 2009. Το ενδιαφέρον για την αισθητική, τουριστική και περιβαλλοντική εικόνα των παραλιών της Λήμνου μάλλον αυξάνεται τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ο ρόλος της δημόσιας και δημοτικής διοίκησης αλλά και των πολιτών είναι σημαντικός. Η Ελλάδα ήταν μια από τις πρώτες χώρες που κύρωσε τη Συνθήκη Ραμσάρ και νομοθέτησε μέτρα προστασίας. Μέχρι στιγμής όμως η προχειρότητα δείχνει να είναι ο κανόνας αφού η Πολιτεία καθυστερεί να εφαρμόσει τα μέτρα αυτά, ρίχνοντας πολλές φορές το «μπαλάκι» στους φορείς προστασίας. Οι φορείς προστασίας από τη μεριά τους έχουν συνήθως συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό ρόλο ενώ αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα στη συνεργασία τους με άλλες υπηρεσίες όπως είναι οι δημοτικές αρχές, τα δασαρχεία, τα λιμεναρχεία, οι ελεγκτικές και τεχνικές υπηρεσίες. Παρόλα αυτά, το μέλλον εξακολουθεί να είναι στα χέρια της κοινωνίας των πολιτών αρκεί να αποκτήσουμε την αναγκαία ενημέρωση και να μετατρέψουμε την απαραίτητη ευαισθητοποίηση σε δυναμική διάθεση και κινητοποίηση πάνω στο κρίσιμο αυτό ζήτημα.

Οι φωτογραφίες είναι του Στέφανου Δόδουρα

Εμπρός, Εφημερίδα Νομού Λέσβου, 09/02/2010